

Sammanfattning av föreläsning i Henåns kulturhus 7 feb 2013, ett arrangemang av Fredrörelsen på Orust, med stöd av Orust kommun och studieförbundet Sensus

Föreläsare: Fredsforskaren Jan Öberg, Transnationella Stiftelsen för Freds- och Framtidsforskning (TFF), www.transnational.org

Rubrik: ”INTE EN GÅNG TILL! – ett fredsperspektiv på Iran”

Förslag på hur vi alla kan förhindra ännu ett barbariskt överfall på en flertusenårig kulturation.

Jan Öberg inledde med konstaterandet att FNs stadga i portalparagrafen hävdar att fred skapas med fredliga medel. Långt senare i texten medges att i extrema fall kan fredsbevarande militär närvaro behövas för att bevara freden, s k humanitär intervention. (Det idag så vanliga fredsframtvängande våldet infördes under Boutros Boutros-Ghalis tid som generalsekreterare. Red:s anmärkning)

Jan deklarerade också att han ej är fredsfundamentalist. Det **kan** finnas tillfällen då kirurgen måste ta till kniven i avsikt att bota. Men fred är ett positivt värde, inte bara frånvaro av krig.

Hans nyligen gjorda resa till Iran förstärkte hans uppfattning att landet hos oss alltid speglas och beskrivs ur ett västligt fördomsfullt perspektiv. Det är faktiskt så att västs militära misslyckanden i Irak, Bosnien, Afghanistan, Pakistan, Jemen och andra länder **inte är de andras fel**.

Jan anser sig inte vara en Iranexpert utan en nyfiken i behov av konkret erfarenhet. Hans rundresa i landet skedde fjorton timmar per dag i fjorton dagar. Iranierna är mycket ivriga att samtala med utländska besökare. Hans resa var ingen organiserad turisttripp till sevärdheter. Och som ett sista förtydligande klargjorde han att han inte hyser någon sympati för regimen i Iran utan skulle välkomna också en Iransk vår.

Västländernas utlysta blockad är kontraproduktiv. Den ingår i det långsiktiga straffet för att Iran blev en ”olydig” stat 1979 och syftet är att åstadkomma ett regimskifte genom utifrån kommande maktmedel. Är målet att skapa samma förhållanden som i Irak? Skapa inbördeskrig? Mörda en miljon människor? Ska Iran bli ett nytt Irak? Det är nödvändigt att i tid helt byta politik. Embargo, sanktioner, bombhot m m utmynnar ofelbart i krig.

Efter dessa inledande konstateranden visade Jan en lång bildsvit från det iranska vardagssamhället och vissa kulturstäder, belägna i områden som idag bombhotas av väst och Israel.

Här några klipp ur kommentarerna:

- Det nationella fredsmuséet i Teheran domineras av minnen från kriget med Irak på 1980-talet. Gaskrigets offer och miljöpåverkan. Men även Mahatma Gandhis liv och idéer finns där.
- Valfyllda boklådor skvallrar om att censuren inte har den omfattning som hävdas i väst. Etermedia, internet, face book m m både finns och fungerar.
- Bazarerna och torgen har varor i mängd. Därför skärps sanktionerna, vilket påminner om att målet är hela folket.
- Studenterna är friare än man lurats tro, men det är märkligt att så många i medelklassen går omkring med bandage på näsan. Med operationer odlar man ett västligt skönhetsideal...

- De gamla stadsdelarna har hus byggda av halm och lera i skarp kontrast till modernitetens vita lådor, som har både standard och enorma luftföroreningar. Småhantverket och långsamheten blomstrar på ett sätt vi kan avundas dem.
- Och vi kan lätt göra erfarenheten själva, eftersom valutan har sjunkit drastiskt i värde, och utländska turister kan leva ytterst billigt. Men för iranierna har priset på vardagsvaror stigit med 100 till 200 procent på något år.
- De svartklädda, heltäckta kvinnorna i stadsbilden motsvarar inte alls deras klädstil inom hemmets väggar, där till och med en västerländsk gäst kan känna sig hemma. Men i stan kan kvinnor inte cykla ens om det var femtusen som försökte samtidigt.
- Det finns en iransk nationalism som säger att den gamla arabiska islamiseringen av landet är beklaglig. Många säger att den ursprungliga Zoroastrismen var bättre. Dock uppskattas moskéernas arkitektoniska och konstnärliga skönhet, ja underverk.
- På marmortavlor och monument kan människor inte avbildas, men man läser där i utsökt kalligrafi kärleksdikter av Omar Khayyam och poesi av Rumi, Hafiz m fl.
- Iransk film, avbildande konst m m är dock vida utbredd och ett näringsfång för yngre konstnärer. Musikvideor och modern musik är spridd, trots försöken att censurera. Tunnelbanan i Teheran är full av reliefer och målerier som dock inte får fotograferas
- Isfahans unika moské ligger 99 kilometer från kärnkraftanläggningen i Natanz, som är det första bombmålet för väst...

Iranierna är djupt kulturmedvetna och blir absolut inte mer samarbetsvilliga av blockader, embargo eller bombningar. Ett krig skulle också medföra ett kulturmord (culturecide).

Förhandlingar med Iran kan inte heller inledas med dikterade villkor och hot. Det pågående embargot kostar Iran 100 miljoner dollar per dag, främst i uteblivna oljeinkomster. Det är den hårda diktaturen Saudiarabien som kompenserar väst för bortfallet av iransk olja. Där gäller inget embargo... I Iran uppstår efterhand varubrist på viktiga områden, t ex trycksvärta och mediciner, en brist som drabbar folket men knappast ledarna.

Väst odlar grundlösa eller obevisade schabloner om kärnvapen. Men ingenstans finns så många kärnvapen som i västvärlden. Och utan ömsesidig respekt kan man inte ingå avtal. Kanske vore det rimligare om väst upphörde med att lönnmörda iranska forskare och med att träna militär opposition utomlands.

Kanske vore det också rimligare att sluta förmana Iran att avstå från (inbillade) kärnvapen och istället påtala Israels bevisliga 200 kärnvapen, de enda i Mellanöstern. De inspekteras aldrig av atomorganen. Iran har undertecknat det internationella icke-spridningsavtalet, men inte Israel...

Myterna om Iran talar om militär upprustning. Landets 70 miljoner invånare betalar en militärbudget om 7 miljarder dollar (ungefär =Sveriges). Israels 7 miljoner betalar en militärbudget på 13 miljarder dollar (förvisso sponsrad av USA och indirekt av EU). Irans militärbudget är cirka 1 procent av USAs. Vem hotar vem? Till detta kan läggas att Iran inte angripit ett annat land på trehundra år. På CIAs egen hemsida finns en mängd uppgifter som skulle motsäga all offentlig västlig propaganda om de fick allmän spridning.

Jan kommer sedan in på hur man bör agera praktiskt för att avveckla den pågående spänningen:

- Förhandlingar måste föras på en neutral plats och utan journalister. Förberedelserna ska vara grundliga.
- Israel måste avstå från sin ständiga hatpropaganda. Den iranske presidenten Amadinejad har aldrig sagt att Iran har för avsikt att utplåna Israel. Han citerade

mullah Khomeini som varnade för en allmän undergång för alla som hotar och rustar...

- USA måste upphöra med att ensidigt kräva att vapeninspektörer ska utses av västländerna.
- För att bidra till avspänning kunde USA vidgå sin delaktighet i den kupp som avsatte Mossadeq 1953 och insatte shahen. I samma syfte kunde USA också be om ursäkt för nedskjutningen av ett iranskt passagerarplan.
- USA måste också upphöra med att sabotera Irans datasystem.
- Iran måste upphöra med att stödja och beväpna Hizbollah och liknande rörelser.
- Iran borde också ställa upp som medlare mellan Assadregimen och upprorsrörelserna i Syrien.
- För att bidra till avspänning måste Iran upphöra med att uttala sig negativt om Israel.
- Alla parter måste bemöda sig om att skapa dialog mellan religionerna. En bra början kom med de 118 icke-allierade länder som deltog i kongressen i Iran i september 2012.
- Öberg hoppas att Iran inte ska sluta sig, utan öka friheten och den politiska öppenheten.
- Den allmänna kontakten mellan konfliktande parter måste underlättas.
- Om väst slutar med sina hot kommer den iranska regimen sannolikt att falla. Iranier i gemen har inga problem med andra länders folk, bara med regeringarna och den egna regimen. Yttre hot får människor att sluta upp kring sin regering.
- En möjlig lösning på problemet med upparbetning av Irans uran till reaktorbränsle fanns 2010, då landet gjorde upp med Brasilien och Turkiet om att dessa länder skulle ta hand om processen och leverera färdigt bränsle till Iran. Men USA godkände inte den lösningen, och de andra vek sig.
- Förutom att ge Iran medlingsuppdrag i Syrien kunde väst underlätta för Iran att bli medlem i WTO (World Trade Organization).
- Ett försök att göra Mellanöstern till en kärnvapenfri zon skulle sannolikt stupa på Israels vägran. Annars en möjlig lösning.

Jan Öberg avslutade dessa och fler idéer med några frågor:

Vill vi ha 75 miljoner iranier som hatar väst? Har vi rätt att begå kulturmord på Iran? Och varför ställer aldrig våra media dessa frågor och lanserar alla dessa förslag till konfliktlösning? Vem styr?

Jans föreläsning med bilder och musik gjorde djupt intryck. Tanken att bidra till att öppna Iran väckte hos de 28 åhörarna en lust att resa dit i grupp. Vi i Fredsrörelsen på Orust välkomnar alla idéer.

Referat av Erni & Ola Friholt